

Teknas politikkdokument om høyere utdanning og forskning

Vedtatt av Teknas hovedstyre 08.08.2014

Teknas politikkdokument om høyere utdanning og forskning

Tekna mener:

- Universiteter og høyskoler må ha forutsigbar og tilstrekkelig basisfinansiering, klare ansvarsområder og handlingsrom til å ta strategiske valg mot langsiktige mål.
- Utdanning av gode kandidater ved universiteter og høyskoler er grunnlaget for innovasjon, entreprenørskap, FoU og god undervisning i realfag og teknologi.
- Utdanningene ved høyskoler og universiteter skal være forskningsbasert og stimulere til etisk refleksjon.
- Vitenskapelig personell må ha ryddige arbeidsvilkår og mulighet for karriereutvikling på et høyt internasjonalt nivå.
- Tverrfaglig samarbeid og samspill innenfor utdanning, forskning og innovasjon er viktig for fremtidig verdiskaping og for å møte de globale samfunnsutfordringene.

Tekna har som foreningspolitiske mål å sikre god rekruttering til utdanning og forskning i teknisk-naturvitenskapelige fag og at disse fagene skal holde et høyt internasjonalt nivå. Tekna mener at det å bygge opp fremragende fagmiljøer er avgjørende for å skape innovasjon og verdiskaping og for å ivareta og beskytte samfunnet på en god måte. Utdannings- og forskningspolitikken må stimulere til økt samarbeid mellom universiteter og høyskoler, FoU-institutter og næringsliv nasjonalt og internasjonalt.

Det offentlige utdanningssystemet

Det offentlige utdanningssystemet former menneskene som utgjør kunnskapssamfunnets grunnmur. Etisk verdigrunnlag, finansieringssystem, kvalitetssikring og tilrettelegging for kunnskapsutvikling former samfunnet, vår evne til å løse globale samfunnsutfordringene og verdiskaping fram i tid. Derfor må langtidsplanen for høyere utdanning og forskning sikre stabile vilkår, definere langsiktige målsettinger og følges opp med ressurser over tid. Basisfinansieringen av universiteter og høyskoler og tilgang til frie prosjektmidler må sikre institusjonene drifts- og lønnsmidler som gir forutsigbarhet til å satse og arbeide langsiktig.

Offentlig finansiering av høyere utdanning bør dekke de reelle kostnadene knyttet til ulike studier. Tekna mener direktefinansieringen som går til å avlønn fast vitenskapelige ansatte ikke må konkurransesettes. Eventuelle insentiver i finansieringen av universiteter og høyskoler bør belønne gradsgjennomføring, samarbeid, mobilitet nasjonalt og internasjonalt og satsinger på å bygge fremragende forskningsmiljøer. Det er behov for en form for merittering av vitenskapelig ansatte som bidrar til kvalitetsutvikling av utdanningene og formidling av kunnskap til allmennheten. Tekna mener det er viktig å tilrettelegge for mer samarbeid med internasjonale kvalitetsuniversiteter innenfor teknisk-naturvitenskapelige fag.

Det offentlige har et særskilt ansvar for å ivareta både faglig bredde og spiss i norsk forskningsfinansiering. Frie prosjektmidler er viktig for å sikre bredde i forskning uavhengig av næring og fagfelt og forskningsbaserte høyere utdanninger. Nye fagfelt og ideer må kunne etableres, testes ut og videreutvikles. Forskningsrådet forvalter stadig flere tematiske forskningsprogram knyttet til ulike samfunnsoppdrag og nasjonale satsinger. Tekna mener det er blitt for mange smale, tematiske programmer som fragmenterer forskningsfinansieringen. Det er nødvendig med færre og bredere tematiske program der tverrfaglighet vektlegges mer. Det er behov for å styrke institusjonenes strategiske handlingsrom knyttet til basisbevilgningen og øke forskningsmidlene i programmet FRIPRO for å øke antallet prosjekter initiert av vitenskapelig ansatte. For å få en mer helhetlig og balansert finansiering av forskning og utdanning mener Tekna at det offentlige må øke

basisbevilgningene til forskningsinstituttene og styrke insentivene for å få privat næringsliv til å bidra mer.

Struktur, arbeidsdeling og kapasitet

Det er behov for en tydeligere arbeidsdeling mellom universiteter og høyskoler. Tekna mener Norge ikke trenger flere breddeuniversiteter, men høyskoler som satser på faglig kvalitet og dybde innenfor enkelte fagområder for å differensiere seg fra de øvrige institusjonene. Tekna mener universitetene skal ha hovedansvaret for forskerutdanningene og masterutdanningene, men at høyskoler skal kunne få ansvar innenfor egen fagprofil. Høyskolene må videre belønnes særskilt for å samarbeide med lokalt nærings- og arbeidsliv. Det bidrar til gode og praksisrelevante profesjonsutdanninger og til utvikling av kunnskapsmiljøer og næringsliv lokalt og regionalt.

Tekna mener at økning i studietilbudet for teknisk-naturvitenskapelige fag ikke må gå på bekostning av kvalitet. Kapasiteten på lærestedene må dimensjonere antallet studieplasser. Tekna mener det er viktigere å tilby gode og motiverte studenter et faglig godt tilbud enn å gi tilbud til så mange som mulig. Det er et mål at det er konkurranse om studieplassene.

Myndighetene må prioritere å øke studiekapasiteten på utdanninger der Norge mangler kompetanse. Kapasiteten i teknisk-naturvitenskapelige fag må prioriteres for å møte utfordringene knyttet til klimaendringer og demografiske endringer, bærekraftig ressursutnyttelse og for å sikre fortsatt gode helse- og velferdstjenester.

Offentlig finansiering av utdanning og forskning må sikre driftsmidler til institusjonene, midler til infrastruktur, avansert utstyr og tekniske stillinger. Tekna mener mangel på tekniske stillinger til oppgradering og drifting av tyngre utstyr får konsekvenser for progresjon og kvalitet i utdanning og forskning. God balanse og en helhetlig finansiering av institusjonene gjør at kunnskapsmedarbeiderne kan bruke kapasitet og investeringer til å bli ledende og attraktive miljøer.

Tekna mener at universiteter og høyskoler i større grad må ta i bruk mulighetene som digitale og teknologiske løsninger gir for utdanning, forskning og formidling. Universiteter og høyskoler må investere i digitale løsninger for kommunikasjon, skriftlige innleveringer og eksaminering. Det vil forenkle arbeidsprosesser, øke samhandling med studenter og styrke nettverksbygging nasjonalt og internasjonalt.

Utdanning av gode kandidater

Gode kandidater fra universiteter og høyskoler er fundamentet for god undervisning, forskning, utvikling, innovasjon og entreprenørskap. For å bli en god kandidat må studenten ha faglige forutsetninger for høyere studier. En student må ha en klar forståelse av ansvaret sitt og rettighetene sine til å delta aktivt i utdanningen og på institusjonen. Tekna mener kravene til studentenes forkunnskaper og deres ansvar knyttet til en offentlig studieplass må bli tydeligere. Det er viktig for å øke prestasjonskulturen i utdanningssystemet og bygge fremragende miljøer.

Studentene skal ha gode studieforhold og få god oppfølging og veiledning på studiet. Tekna mener de må bli kjent med ny kunnskap fra forskningsfronten og trenes opp til kritisk å vurdere innhold i og etisk forsvarlig anvendelse av forskning og kunnskap. Utdanningene må utvikle studentenes kompetanse til å samarbeide tverrfaglig og tverrsektorielt. Innovasjon og entreprenørskap må sterkere inn i utdanningene. Teknologi og realfag må integreres med flere fag og i flere utdanninger. Universiteter og høyskoler må samarbeide mer med Forskningsinstitutter og aktører i arbeids- og næringsliv om alternative læringsarenaer som gir relevans til og faglig utvikling i utdanningene. Det faglige nivået i utdanningene må kvalitetssikres også gjennom ekstern vurdering.

God studiefinansiering og attraktive studievilkår er viktig for å rekruttere flere gode studenter til teknisk-naturvitenskapelige studier. Tekna mener studiefinansieringen må stimulere til mer utveksling med internasjonale kvalitetsuniversiteter og på teknisk-naturvitenskapelige fagområder som er viktige for Norge. Studiestøtten må indeksreguleres og utvides til 11 måneder. Gratisprinsippet skal gjelde alle studenter i offentlig høyere utdanning i Norge. Det må bli enklere å kombinere studier med svangerskap og barn. Lov om yrkesskader må gjelde studenter, og studiet må gi grunnlag for opptjening av pensjonspoeng. Langsiktig boligpolitikk er nødvendig for å møte studentveksten.

Arbeidsvilkår og karrieremuligheter for forskere

Universiteter og høyskoler må være attraktive arbeidsplasser. De må tilby medarbeiderne sine betingelser, infrastruktur og utstyr som hevder seg internasjonalt for at de skal kunne utvikle kunnskap videre. Forskerutdanning i teknisk-naturvitenskapelige fag må framstå som attraktivt for flere norske studenter. Norge må rekruttere de beste forskertalentene nasjonalt og internasjonalt, og sørge for at det er attraktivt og enkelt å bli i Norge også etter avlagt grad.

Lønn, arbeidsvilkår og arbeidsoppgaver må samlet sett være konkurransedyktige for å rekruttere unge forskertalenter. Akademia må gi unge forskere utsikter til et mer stabilt karriereløp enn i dag. Bruken av midlertidige stillinger må kraftig ned. Tekna mener dette fordrer bedre forsknings- og personalledelse ved institusjonene. Ledelsen må følge opp sine ansatte mye bedre med medarbeider-samtaler, utviklingsmuligheter og karriereplaner. Tjenestemannsloven og universitets- og høyskoleloven må harmoniseres med arbeidsmiljøloven.

Tekna mener Norge må satse spesielt på unge forskere som en ressurs for å oppnå fremragende forskning. Forskerutdanningene må sørge for at unge forskere gjennomfører raskere, opparbeider et solid publiseringsgrunnlag og får langsiktige midler til å starte egne forskningsgrupper. Unge forskere må ha mulighet til å få kunnskap om forskningssøknader, finansieringskilder, økonomistyring og ledelse av forskningsgrupper for å være bedre rustet til en akademisk forskerkarriere. Unge forskere som gjør veiledning, undervisning og søknadsskriving må få meritteringen for dette for å styrke fremtidige karrieremuligheter.

Forskerutdanning i teknisk-naturvitenskapelige fag må forberede kandidatene for en mulig karriere utenfor akademia. Stadig flere doktorutdannede arbeider utenfor akademia og forskning. Tekna mener offentlige og private virksomheter i større grad må se mulighetene som ligger i å ansette arbeidstakere med forskerutdanning. Kompetansen må verdsettes i tråd med utdanningsnivået slik at flere norske studenter søker seg til stipendiatstillinger i teknisk-naturvitenskapelige fag.

Mobilitet over sektorgrenser og internasjonalt forskningssamarbeid bør være en naturlig del av en forskerkarriere. Tekna mener det bør utarbeides nasjonale tiltak og ordninger for å styrke slik utveksling, mobilitet og samarbeid.

Samspill om utdanning, forskning og innovasjon

Næringsutvikling og innovasjon basert på forskning er viktig for å sikre verdiskaping og velferd i samfunnet. Tekna mener det er behov for mer samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner, forskningsinstitutter og offentlige og private virksomheter for å utløse kreativitet, nytenkning og entreprenørskap. Det offentlige må i sterkere grad motivere og legge til rette for at næringslivet øker innsatsen, deltakelsen og investeringene i det nasjonale FoU-systemet.

Langtidsplanen for høyere utdanning og forskning bør inneholde tiltak og ordninger som stimulerer forskere til å kommersialisere egne forskningsresultater og danne bedrifter. Støtteordningene for å stimulere til mer forskning, innovasjon og utvikling i bedrifter må videreutvikles generelt og spesielt

for næringer der Norge har særlige fortrinn. Flere bedrifter bør tilby nærings-Phd-er til sine ansatte. Det bør bli vanligere å rekruttere fagpersoner med bakgrunn fra offentlig og privat arbeidsliv til universiteter og høyskoler. Det må legges større vekt på forskeres dokumenterte bidrag til næringsrettet utvikling og innovasjon, deltakelse i internasjonale komiteer og standardiseringsarbeid i konkurransen om offentlige forskningsmidler.

Forskningsinstituttene er viktige for næringslivets investeringer i FoU og for å sikre rask innfasing av ny teknologi i norske virksomheter. Tekna mener det er nødvendig å sikre instituttene en bedre basisfinansiering til vedlikehold og utvikling av kompetanse fordi de er mer utsatt for økonomiske svingninger enn akademia. En bedre basisfinansiering vil hindre nedbygging av forskningskapasitet og kompetanse i nedgangstider. I bedre tider vil norske virksomheter ha relevante norske forskningsmiljøer å bestille FoU-prosjekter fra.

Tekna mener det er nødvendig å styrke tverrfaglig og tverrsektoriell forskning og samarbeid for å møte de globale samfunnsutfordringene. Ny teknologi vil utløse nye muligheter innenfor hele bredden av virksomheten i næringslivet og offentlig sektor.

Tekna mener det offentlige må etterspørre flere nye teknologiske løsninger og muligheter fra forskningsmiljøer og næringslivet. Tekna mener at bedrifter med stort statlig eierskap aktivt må investere i forskning, og vise at næringslivet har et ansvar for å øke sin andel av den nasjonale forskningsinnsatsen.